

Ecologisch factsheet

Gierzwaluwkasten

GZP2 Permanente gierzwaluwkast (houtbeton)

GZP4 Permanente gierzwaluwkast (houtbeton)

GZTH1 Tijdelijke externe gierzwaluwkast (houtbeton)

GZP3 Permanente gierzwaluwkast (multiplex, houtbeton)

UNG1 Uni-Nestkast Gierzwaluw (multiplex, houtbeton)

Algemene gegevens

Bezettingsgraad

De bezettingsgraad van gierzwaluwkasten in het algemeen varieert. In Amsterdam en de gemeente Utrecht ligt de bezetting bijvoorbeeld rond de 8% (De Jong & Wonders, 2018; Gierzwaluwwebsite, 2024), maar op verschillende andere locaties varieert de bezetting tussen de 1% en 25% (Verburg, 2020). Ook een Duits onderzoek naar het gebruik van gierzwaluwkasten die als compensatiemaatregel voor renovaties zijn aangebracht in stedelijk gebied vond een bezettingsgraad van 24,3% door gierzwaluwen (Schaub et al., 2015).

Deze studie bekeek ook de invloed van verschillende eigenschappen van de nestkasten op de bezettingsgraad. Zo hadden oudere nestkasten een hogere kans op bezetting dan nieuwere. Ook hadden de gierzwaluwen een lichte voorkeur voor kasten met een oriëntatie op het noorden. Bovendien gaven gierzwaluwen de voorkeur aan kasten die niet te dicht op elkaar hingen (Schaub et al., 2015). Bij geen van de nestkasten uit deze studie waren lokgeluiden ingezet.

Over het algemeen zijn nestkasten een beter alternatief dan speciale gierzwaluwdakpannen. Onder dakpannen kan de temperatuur namelijk erg hoog worden (Bij12, 2023). Ondanks dat nestkasten een betere temperatuurbuffer hebben, is het nog steeds belangrijk om nestkasten voor gierzwaluwen op oost- en noordgevels te hangen en niet op het zuiden of westen.

Lokgeluiden

Bij gierzwaluwen het gebruik van lokgeluiden de kans op succes van een nieuwe nestgelegenheid vergroten, omdat gierzwaluwen op geluiden van andere gierzwaluwen afkomen (Bij12, 2023; Van Oudheusden, 2006). Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat de aanwezigheid van andere gierzwaluwen de kans op reproductie vergroot, betere bescherming tegen roofdieren biedt, dat foerageren efficiënter gaat in een groep en dat de aanwezigheid van soortgenoten kan duiden op geschikte nestgelegenheid (Reed & Dobson, 1993).

Het gebruik van lokgeluiden voor gierzwaluwen wordt vooral aangeraden als de afstand tussen de nieuwe nestplaats en de oorspronkelijke nestplaats meer dan 50 meter is, als de nieuwe nestplaats op een ander gebouw zit of als de nieuwe nestplaats een ander karakter heeft dan de oorspronkelijke nestplaats. In het Handboek Mitigatie 2021 van Unitura (te vinden via 'Downloads' op onze website) is meer informatie te vinden over de toepassing van lokgeluiden.

Formele eisen aan voorzieningen

Verschillende instituten stellen eisen aan een nestgelegenheid voor gierzwaluwen. Voor welke functies/soorten/type nestplaatsen voldoen de gierzwaluwkasten aan deze eisen?

Eisen Kennisdocument

De volgende eisen worden gesteld aan een gierzwaluwnestplaats volgens het Kennisdocument Gierzwaluw, zie ook p. 39 van het Kennisdocument (Bij12, 2023):

Type verblijfplaats	Eisen binnen afmeting	Voldoet
Nestgelegenheid	Kast: lengte 25cm, breedte 13cm hoogte 13cm bodemoppervlakte 350cm ² diagonaal zijwand 20cm** Invliegopening: 6,5cm breed, 3cm hoog 2 à 3cm van zijkant 2 à 3 cm (max. 5cm) vanaf bodem	Ja

**De afmetingen voor de lengte en breedte moeten voldoen aan de minimumeisen in zo'n verhouding dat de afmetingen een bodemoppervlak van minimaal 350cm² vormen. De breedte en de hoogte moeten een zijwand met een diagonaal van minimaal 20cm vormen. Een combinatie van enkel de minimummaten is niet voldoende.

Eisen NKNB

De volgende eisen worden gesteld aan een gierzwaluwnestplaats volgens de NKNB:

Soort	Verblijfplaats	Eisen binnen afmeting	Voldoet
Gierzwaluw	Nestgelegenheid	Kast: Bodemoppervlakte 350cm ² hoogte 13cm diagonale maat in smalste richting 20cm Invliegopening: 6,5 tot 8cm breed, 3cm hoog max. 2 cm vanaf bodem ca. 2 cm vanaf zijkant	Ja

Bron: <https://nknbnl/soort/gierzwaluw/>

Bewezen effectiviteit

Definitie zoals hier gehanteerd

De mate waarin het aannemelijk is dat een voorziening, bij juiste verwerking, door specifieke soorten voor specifieke functies wordt gebruikt. De aannemelijkheid moet met data onderbouwd kunnen worden.

Bewezen effectiviteit:

Soort	Verblijfplaats	Functionaliteit	Status
Gierzwaluw	Nestlocatie	++	Wetenschappelijk bewezen

Bron: <https://nknb.nl/maatregel/gierzwaluwkast-in-gevel/#5>

Bronnen

Bij12 (2023). Kennisdocument Gierzwaluw (versie 2.0, juli 2023). Geraadpleegd 10-06-2024 via <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/kennisdocumenten-soorten-natuurbescherming/>

De Jong, G., & Wonders, K. (2018). Inventarisatie van gierzwaluwen in Amsterdam, Amstelveen en Diemen: Vijf jaar onderzoek aan de nestplaatsen (2013-2017) [onderzoeksrapport]. Geraadpleegd op 10-06-2024 via <https://openresearch.amsterdam/nl/page/55957/inventarisatie-van-gierzwaluwen-in-amsterdam-amstelveen-en-diemen>

Gierzwaluwwebsite (2024). *Bezetting Utrechtse kunstnestprojecten*. Geraadpleegd 10-06-2024 via <https://gierzwaluw.website/Utrecht.html>

NKNB (n.d.a). *Gierzwaluw: Apus apus*. Geraadpleegd 10-06-2024 via <https://nknb.nl/soort/gierzwaluw>

NKNB (n.d.b.) *Gierzwaluwkast in gevel*. Geraadpleegd 10-06-2024 via <https://nknb.nl/maatregel/gierzwaluwkast-in-gevel/#5>

Reed, J. M., & Dobson, A. P. (1993). Behavioural constraints and conservation biology: Conspecific attraction and recruitment. *Trends in Ecology & Evolution*, 8(7), 253-256. [https://doi.org/10.1016/0169-5347\(93\)90201-Y](https://doi.org/10.1016/0169-5347(93)90201-Y)

Schaub, T., Meffert, P. J., & Kerth, G. (2015). Nest-boxes for Common Swifts *Apus apus* as compensatory measures in the context of building renovation: Efficacy and predictors of occupancy. *Bird Conservation International*, 26(2), 164-176. <https://doi.org/10.1017/S0959270914000525>

Van Oudheusden, R. (2006). A call for help. Vocal behaviour of the Common Swift *Apus apus*.

Verburg, G. (2020). *Hoe effectief zijn nestkasten voor gierzwaluwen en huismussen?* In: Vakblad De Levende Natuur, 121(1) pp. 19-22. Geraadpleegd 10-06-2024 via <https://natuurtijdschriften.nl/pub/1019394/DLN20201210106.pdf>